

IN MEMORIAM

Vytautas Kazakevičius

IN MEMORIAM

Vytautas Kazakevičius
(1951–2005)

Vytautas Kazakevičius
(1951–2005)

Gyvenimo kelias

Gyvenime Vytautas Kazakevičius kryptingai ėjo archeologijos keliu. Tai atspindi ir jo biografija. V. Kazakevičius gimė 1951 m. spalio 11 d. Kapsuke (dabar – Marijampolė), čia baigė vidurinę mokyklą. 1969–1974 m. studijavo Vilniaus pedagoginio instituto (dabar – universiteto) Istorijos fakultete, o jį pabaigęs tais pačiais metais pradėjo dirbti Lietuvos istorijos instituto Archeologijos skyriuje. Čia dirbo tris dešimtis metų, iš kurių septynis (1987–1994 m.) buvo skyriaus vadovas. Naujų idėjų ir sumanymų vedamas V. Kazakevičius pačioje gyvenimo pabaigoje (2005 m.) perėjo dirbti į Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutą.

V. Kazakevičius pasižymėjo reiklumu ir darbštumu. Šiuos reikalavimus kėlė sau, to paties reikalavo iš aplinkinių. Iš čia kilo ir Vytauto principingumas. Kiti jo bruožai: punktualumas, racionalumas ir taupumas gali būti priskiriami suvalkiečių charakterio savybėms.

Mandagumas ir paslaugumas Vytautui teikė humaniškos asmenybės bruožų, o visą gyvenimą jį lydėjusi šypsena ir humoras, Ilonos Vaškevičiūtės žodžiais tariant, lėmė, kad jis visur – tarp kolegų ir pašalinių – buvo savas.

V. Kazakevičiaus portretas nebūtų pabaigtas, jeigu nepamintume, kad laisvą nuo archeologijos laiką jis skyrė žvejybai. Tai buvo svarbi jo gyvenimo filosofijos dalis. Kartais Vytautas pats tikindavo, kad archeologijai skiria laisvą nuo žvejybos laiką! Tikra harmonija tarp šių dviejų sričių vyravo vasaros ekspedicijų metu, mat tyrinėjami paminklai (visų pirma Plinkagalio ir Kalniškių kapinynai) buvo žuvingų upių pakrantėse...

Race

Throughout his entire life Vytautas Kazakevičius was single-mindedly following the road of archaeology. Reflection of this is evident in his biography: he was born on October 11, 1951 in Kapsukas (now – Marijampolė), graduated here from secondary school. In 1969–1974 he studied in Vilnius Pedagogical Institute (now – university), faculty of history and after graduation started working in Institute of History, department of Archaeology. He spent there 30 years and seven of them (1987–1994) in position of a head of department. Led by new ideas and plans at the very end of his life (2005) V. Kazakevičius moved to Klaipėda and started working in Klaipėda university, Institute of history and archaeology of the Baltic region.

V. Kazakevičius as a personality was strict and diligent, firstly to himself and then to people surrounding him. It also was the source of Vytautas' integrity. His other features – punctuality, rationality and prudence – might be treated as common features of character among people, originating from south-western Lithuania.

Politeness and civility were features, which added to the portrait of Vytautas as a humane personality, while the smile and humour, which, as per Ilona Vaškevičiūtė, accompanied him throughout his entire life, augured that everywhere – among colleagues and outsiders – he was treated as an insider.

The portrait of V. Kazakevičius would not be completed without mentioning that all his free time was devoted to fishing. It is also a very significant part of life philosophy. Sometimes Vytautas himself liked to say that he was dedicating to archaeology all the time, which remained free from fishing! A true harmony was dominating between these two spheres during summer expeditions, as examined monuments (firstly Plinkagalio and Kalniškiai cemeteries) happened to be next to coastal areas of fishy rivers...

Akademinė veikla

V. Kazakevičiaus mokslinių interesų centre – geležies amžiaus baltų genčių ginkluotė. Ilgalaičių tyrimų rezultatus atspindi daktaro ir habilituoto mokslų daktaro disertacijos (1984 ir 1996 m.), monografijos ir straipsniai.

Lietuvos archeologijoje Vytautas tęsė mokslinę tradiciją, pagrįstą griežtu tipologijos metodo taikymu, artefaktų tyrimais ir saikinga jų interpretacija. Geležies amžiaus baltų genčių iečių (ietigalių), skydų (antskydžių), kovos kirvių, kalavijų, strėlių (strėlių antgalių) analizės pagrindu ir (arba) atsižvelgdamas į užsienio šalių tyrimų patirtį, V. Kazakevičius pasiūlė keletą šiuos radinius tipologizuojančių schemų. Čia glūdi didžioji jo mokslinių tyrimų vertė.

Kita tyrimų kryptis, kuri puikiai atskleidė V. Kazakevičiaus, kaip archeologo tyrėjo, pašaukimą, – tai dviejų IV–VI a. vidurio Lietuvos kapinynų tyrimai ir regiono etnokultūrinės situacijos plačiaja prasme analizė.

1978–1984 m. Plinkaigalio kapinyne, Kėdainių r., ištirta daugiau kaip 4500 kv. m., rasti 4 vėlyvojo neolito, 360 III–VI a., 8 VII a. žmonių kapai ir 4 apie VII a. datuojami žirgų kapai. Didelės apimties tyrinėjimų, gausių ir įvairių radinių, gerai išlikusios antropologinės medžiagos ir visą tai apibendrinančios monografijos dėka (Lietuvos archeologija, Vilnius, 1993, t. 10) Plinkaigalio kapinynas tapo etaloniniu V–VI a. paminklu, o jo tyrėjas pelnė tautų kraustymosi laikotarpio specialisto reputaciją.

1985, 1989–2004 m. Kalniškių kapinyne, Raseinių r., ištirtas beveik 3000 kv. m. plotas, rasti 256 V–VI a. kapai ir 1 XI–XII a. kapas. Medžiaga publikuota Lietuvos ir užsienio spaudoje. Šiuos duomenis planuota apibendrinti baigus viso kapinyno tyrimus. Tačiau planams nebuvo lemta išsipildyti dėl lėšų trūkumo (paskutinius šešerius metus buvo dirbama visuomeniniais pagrindais!) ir Vytauto mirties. Tiesa, tarpiniai tyrimų rezultatai įvairiomis progomis yra paskelbti (Lietuvos archeologija, Vilnius, 1999, t. 18, p. 57–67).

V. Kazakevičius nemažai dėmesio skyrė archeologijos šaltinių publikavimui – tai jau minėta Plinkaigalio kapinyno tyrinėjimams skirta monografija, 2000 m. paskelbti 1985–1989 m. tyrinėtų Visėtiškių ir Miškinii (abu – Anykščių r.) pilkapynų duomenys. Paskutiniaus gyvenimo metas Vytautas spaudai rengė 1976–1979 m. L. Vaitkunskienės tyrinėto Žasino kapinyno (Šilalės r.), kurio tyrimuose pats dalyvavo, publikaciją. Deja, šį darbą spėta tik pradėti.

Be to, artimiausiu metu iš spaudos išeis iš vokiečių kalbos išverstas Karlo fon Šmito (Carl von Schmith) 1863 m. rankraštinis veikalas „Necrolithuania. Pagoniškuose priešistoriniuose kapuose rastos senienos ir atvaizdai <...>“ su išsamiais Vytauto komentarais archeologinei daliai.

Paminėtinas dar vienas neabejotinai svarbus V. Kazakevičiaus akademinės veiklos momentas. Tai Lietuvos archeologijos tyrimų sklaida užsienio kalbomis. 1990-aisiais, atsivėrus geležinei uždangai, šis klausimas tapo nepaprastai aktualus. Atsiradus galimybei parengė pirmąjį „Archaeologia Baltica“ numerį (1995 m.), vėliau Vytautas su Vladu Žulkumi ir kitais pagalbininkais paruošė dar keturis šio žurnalo numerius.

Šiandien sunku įsivaizduoti Lietuvą, taip pat ir baltų archeologijos studiją, kurioje nebūtų remiamasi V. Kazakevičiaus įdirbiu. Mokslo darbų dėka jis tarp Lietuvos ir kaimyninių šalių archeologų pelnė autoritetą, buvo kolegų laukiamas ir gerbiamas. Tiesa, pats retai tuo didžiavosi, mielai dalijosi savo žiniomis ir patirtimi, taip pat knygomis iš asmeninės bibliotekos (Vytauto valia po mirties ji perduota Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos instituto bibliotekai).

Mūsų atmintyje Vytautas – tauri asmenybė, darbštus ir valingas profesionalas.

Academic activity

Weaponry of Baltic tribes from the Iron Age was in the centre of V. Kazakevičius' scientific interests. Doctor and habil. doctor's dissertations (1984 and 1996), summarizing studies and articles are reflections of long-term research results.

In Lithuanian archaeology Vytautas pursued scientific tradition, based on strict employment of typology method, analysis of artefacts and their rational interpretation. On the basis of spears (spearheads), shields (shield bosses), battle-axes, swords, arrows (arrowheads) analysis and (or) with respect to experience of foreign researchers V. Kazakevičius proposed a couple of schemes, typologizing these finds. The greatest value of his scientific researches lie behind this.

Another trend of researches, which perfectly revealed V. Kazakevičius' calling to be an archaeologist – researcher, was exploration of two cemeteries in central Lithuania, dated by 4th – 6th centuries and analysis of ethno-cultural situation of the region in wider sense.

In 1978–1984 in Plinkailgalis cemetery, Kėdainiai distr. area of over 4500 sq. m was explored, 4 human graves, dated by Late Neolithic, 360 graves of 3rd – 6th centuries, 8 human graves of 7th century and 4 graves of horses, dated by 7th century were examined. Thanks to huge amount of explorations, abundant and different artefacts, well-preserved anthropological material and summarizing study (Lietuvos archeologija, Vilnius, 1993, vol. 10) Plinkailgalis cemetery became a benchmark for monuments of 5th – 6th centuries and their researcher won a reputation of an expert in Migration period.

In 1985, 1989–2004 the area of almost 3000 sq. m was explored in Kalniškiai cemetery, Raseiniai distr., resulting in 256 graves of 5th – 6th centuries and 1 grave of 11th – 12th. Data planned to be summarized after completion of entire explorations in the cemetery. The plans, however, were doomed to failure due to lack of money (last six years were spent, working on voluntary basis) and Vytautas' death. Intermediate results of researches had been published on different occasions (Lietuvos archeologija, Vilnius, 1999, vol. 18, p. 57–67).

Generally speaking, V. Kazakevičius paid attention to publication of archaeological sources. Above study was about exploration of Plinkailgalis cemetery. In 2000 material about Visėtiškiai and Miškiniai (both from Anykščiai distr.) barrows, explored in 1985–1989, were published. During his last years Vytautas was preparing a publication about Žasinas cemetery (Šilalė distr.), explored by L. Vaitkunsienė in 1976–1979. He himself participated in exploration. Unfortunately, it was only the start.

Besides, in the nearest future manuscript work of Carl von Schmith „Necrolithuania. Antiquities and images, discovered in pagan pre-historic graves <...>“, dated 1863, translated from German and containing exhaustive comments of Vytautas regarding archaeological part of it, will appear.

One more undoubtedly significant moment in academic activity of V. Kazakevičius should be mentioned. That is a spread of Lithuanian archaeological researches in foreign languages. In 1990, after opening of iron curtain, this question became important in particular. Right after the first issue of „Archaeologia Baltica“ (1995) was published. Later it was followed by another four issues, edited by Vytautas together with Vladas Žulkus and their mates.

Nowadays it is difficult to imagine a study in Lithuanian and Baltic archaeology without references to contribution of V. Kazakevičius. Due to scientific studies he made a good name for himself among archaeologists of neighbouring countries, was welcome and respectable among colleagues. It's true, he was very seldom proud of that, shared his knowledge, experience and books from his private library with pleasure. The last-mentioned (as per Vytautas' will after his death) was transferred to the library of the „Institute of history and archaeology of the Baltic region“.

In our memory Vytautas will remain as a noble-minded personality, a very diligent and strong-willed professional.

Pirmokas. Kartu su tėvais 1958 metais / First-former with parents 1958

Etnografinėje ekspedicijoje 1976 metais
During ethnological field-work in 1976

Su kolege Anna Bitner-Wróblewska lanko archeologijos paminklus Lenkijoje
With colleague Anna Bitner-Wróblewska visiting archaeological sites in Poland

2000 m. tarp kolegų konferencijos Palūšėje metu / Among the colleagues in the conference at Palūšė 2000

1991 m. kasinėjant Kalniškių kapinyną (Raseinių rajonas)
During excavations of Kalniškiai cemetery in Raseiniai district 1991

Naktinė žvejyba / Night fishing

2004 m. darbo kambaryje Lietuvos istorijos institute
In the workroom at the Lithuanian Institute of History 2004

Kartu su J. Peder Lammju ir M. Luoka Nidos konferencijos metu 1994 metais. With colleagues J. Peder Lamm and M. Luoka during the conference in Nida 1994

1997 metais kartu su Vladu Žulkumi išėjus Archaeologia Baltica antrajam tomui. With Vidas Žulkus after publishing second volume of Archaeologia Baltica in 1997

Vytautas Kazakevičius 2000 metais / Vytautas Kazakevičius in 2000

Monografijos / Monographs

Оружие балтских племен II–VIII веков на территории Литвы, Вильнюс: Моклас, 1988.

Plinkaigalio kapinynas, Lietuvos archeologija, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1993, t. 10, p. 3–181.

IX–XIII a. baltų kalavijai, Vilnius: Alma littera, 1996.

Geležies amžiaus strėlės Lietuvoje II–XII/XIII a., Vilnius: Gen. J. Žemaičio Lietuvos karo akademija, 2004.

Kitos publikacijos / Selected publications

Боевые топоры на территории Литвы и Белоруссии. In: Древности Белоруссии и Литвы, Минск, 1982, с. 71–80.

Погребение с наконечником стрелы из могильника Плинкайгалис, Советская археология, Москва, 1986, № 3, с. 238–243.

The Find of an East European Sword Quillon in a Barrow in Visėtiškės, Anykščiai district, Lithuania, Fornvännen, 1992, vol. 87, p. 176–179.

Sword Chapes from Lithuania. In: Die Kontakte zwischen Ostbaltikum und Skandinavien im frühen Mittelalter. Stockholm, 1992, p. 91–107.

The Great Migration Period and the Balts according to the archaeological data from Lithuania. In: Pergrinatio Gothica III. Oslo, 1992, p. 91–102.

Das Gräberfeld von Plinkaigalis als Quelle der baltischen ethnischen Geschichte in Litauen. In: Prehistoric Graves as a Source of Information. Uppsala, 1994, p. 111–128.

Some Debatable Questions Concerning the Armament of the Viking Period in Lithuania. In: Fasciculi Archaeologiae Historicae. Fasciculus VII. Łódź, 1994, p. 37–44.

Situation ethnoculturelle des Baltes au milieu du Ier millénaire de notre ère. In: L'identité des populations archéologiques. Sophia Antipolis, 1996, p. 80–94.

Topory bojowe typu M. Chronologia i pochodzenia na ziemiach Bałtów. In: Słowiańszczyzna w Europie średniowiecznej. Wrocław, 1996, t. 2, s. 233–241.

Dėl E tipo ietigalių ornamentuotomis įmovomis chronologijos ir kilmės, Archaeologia Litvana, Vilnius: VU leidykla, 1999, t. 1, p. 179–196.

Visėtiškių pilkapynas, Lietuvos archeologija, Vilnius: Diemedžio leidykla, 2000, t. 20, p. 21–99.

Pētījumi Visėtišku uzkalniņakapulaukā Lietuvas Sēlijas daļā, Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstis, Rīga, 2001, 55 sēj., nr. 5/6, lpp. 83–93.

In Search of Baltic-Scandinavian weaponry relations. In: Vi får tacka Lamm. Stockholm, 2001, p. 91–101.

Decorated Pottery from the Kalniškiai Migration Period Cemetery in Lithuania, Arheologiga Läänemeremaades. Muinasaja teadus 13. Tallinn-Tartu, 2003, p. 105–118.

Vertikaliai įsmeigti ginklai Lietuvos geležies amžiaus paminkluose, Lietuvos aukštųjų mokyklų mokslo darbai. Istorija, Vilnius: VPU, 2004, t. 49–50, p. 3–12. (Bendrautorius A. Malonaitis).

Kainiškų kapinių tyrinėjimai 2002 metais / Investigations of Kainiškai cemetery 2002

Klaipėdos universitetas
Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas

LIETUVOS ARCHEOLOGIJOS
DRAUGIJA
Society of the Lithuanian Archaeology

KRAŠTO APSAUGOS MINISTERIJA

Teksto autorius *Vykintas Vaitkevičius*

Vertėjas *Algimantas Dautaras*

Nuotraukų autoriai *Arūnas Baltėnas, Romualdas Mičiūnas*

Nuotraukos iš Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos instituto archyvo ir

Lietuvos nacionalinio muziejaus fondų

Asmeninis Vytauto Kazakevičiaus archyvas

Dizainerė *Aušra Pranskūnaitė*

2006. 10. 11. Tiražas 300 egz. Užs. GL-549

Išleido Klaipėdos universitetas

Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas

Lietuvos archeologijos draugija

Krašto apsaugos ministerija

Maketavo ir spausdino Krašto apsaugos ministerijos

Leidybos ir informacinio aptarnavimo tarnyba.

Totorių g. 25/3, LT-01121 Vilnius.

www.kam.lt

